Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Asiantuntijakuuleminen / StV 09102026

HE 175/2026 vp / Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Kuulemisen sisältö

1. Hyvinvointialueiden rahoitus ja sosiaalipalvelu-uudistus
2. Sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutus
3. Sote-järjestörahoituksen muutoksen vaikutukset

Hyvinvointialueiden rahoitus ja sosiaalipalvelu-uudistus

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Uudistus on tarpeellinen, mutta rahoitusta ei voida leikata nopeammin kuin kustannuksia on tosiasiallisesti mahdollista alentaa.

- **Hyvinvointialueiden rahoitus ei vastaa täysimääräisesti kasvavaa palvelutarvetta:** vuonna 2027 palvelutarpeen kasvusta huomioidaan rahoituksessa vain **60 %**.
- **Rahoitusasema kiristyy vuodesta 2027 alkaen**, kun menot kasvavat tuloja nopeammin ja jälkikäteistarkistus vähentää rahoitusta.
- **Sosiaalihuollon uudistus on tarpeellinen**, mutta rahoitusleikkaukset edellyttävät vastaavia **pysyviä kustannussäästöjä käytännön toiminnasta**. -> Pohjois-Pohjanmaalla tämä tarkoittaa käytännössä **henkilöstön vähentämistä ja ostopalveluista leikkaamista**.
- **Rahoitusleikkausten mitoituksen ja ajoituksen on oltava realistinen:** säästöjä voidaan vähentää rahoituksesta vain siinä tahdissa kuin toiminta ja henkilöstörakenne voidaan tosiasiallisesti uudistaa.
- **Sosiaalihuollon TKIO-rakenteet on turvattava.** Osaamiskeskusten rahoituksen leikkaukset voivat heikentää uudistuksen toimeenpanoa ja vaikuttavien palvelujen kehittämistä. Vuoden 2027 osaamiskeskusrahoitus tulisi arvioida uudelleen.
- **Rahoitusvaikutuksia on seurattava toimeenpanon aikana:** valtion rahoitusvähennysten tulee vastata hyvinvointialueilla oikeasti toteutuvia säästöjä. Tarvittaessa rahoitusta on korjattava jälkikäteen vastaamaan reaalikustannuksia tai rahoitusmekanismia on korjattava sen osalta.

Sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutus

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Säästöjen kokonaisvaikutukset on arvioitava: lyhyen aikavälin säästö ei saa muuttua hyvinvointialueen kasvavaksi palvelutarpeeksi ja kustannukseksi.

- **Muutosten yhteisvaikutus ratkaisee:** sosiaaliturvan leikkauksia, asiakasmaksujen korotuksia ja lääkekustannusten kasvua on arvioitava kokonaisuutena.
- **Vaikutukset kasautuvat haavoittuvassa asemassa oleville**, erityisesti pienituloisille ja paljon palveluja käyttäville.
- **Palvelutarve voi kasvaa:** neuvonnan, asiakasohjauksen, sosiaalityön sekä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarve lisääntyy.
- **Säästöt voivat siirtyä hyvinvointialueiden kustannuksiksi**, jos valtiontalouden säästötoimet kasvattavat sosiaali- ja terveyspalvelujen tarvetta.
- **Palveluihin hakeutuminen voi viivästyä** asiakasmaksujen ja lääkekustannusten noustessa, jolloin ongelmat vaikeutuvat ja palvelutarve voi siirtyä raskaampiin ja kalliimpiin palveluihin.
- **Vuoden 2027 talousarviossa on turvattava rahoituksen ja palvelutarpeen tasapaino:** säästö yhdellä julkisen talouden osa-alueella ei saa synnyttää suurempia kustannuksia toisella.

Sote-järjestörahoituksen muutoksen vaikutukset

- Alueen STEA-avustukset 2024: 18 M€ → 2026: 13 M€ → 2027: arvio STEA + STM enintään 11 M€
- Huolta STEA-avustusten jatkuvuudesta erityisesti järjestötalojen, kohtaamispaikkojen, neuvonta- ja omaistoiminnan sekä tiettyjen erityisryhmien toiminnan osalta
- Valtakunnallisten järjestöjen tuki paikallisyhdistyksille on vaakalaudalla, mikä vaikeuttaa jatkossa yhdistysten hallinnon ja vapaaehtoistoiminnan toteuttamista ja voi johtaa yhdistysten lakkauttamisiin ja yhdistämisiin
- Järjestöjen avustusmäärärahojen väheneminen ja kohdentuminen vain kohtaavaan toimintaan näkynevät järjestöjen toiminnassa muun muassa lisääntyneenä kilpailuna eri rahoituksista, hallinnon velvoitteiden hoitamisen haasteina, konkursseina, yhdistymisinä ja lakkautumisina, voimavarojen siirtymisenä varainhankintaan, vapaaehtoistoimijoiden saatavuuden haasteina ja väsymisenä, erityisosaamisen rapautumisena ja yhteistyöhön sitoutumisen haasteina.
- Järjestötoimintojen väheneminen voi näkyä Pohteen toiminnassa muun muassa
    - Sosiaalipalveluissa keskitetyn neuvonnan ja palveluohjauksen kysynnän lisääntymisenä
    - Sosiaaliohjauksen ja –työn kysynnän lisääntymisenä
    - Terveyskeskusten peruspalvelujen häiriökysyntänä
    - Tilanteiden kärjistymisenä ja diagnoosien viivästymisenä, jolloin tarvitaan raskaampia ja kalliimpia palveluja
    - Pohteen omien järjestöavustusten kysynnän kasvuna
- Lisäksi eri rahoitusten vähenemisen yhteisvaikutukset kohdistunevat samoihin asukasryhmiin, mikä voi näkyä eriarvoisuuden kasvuna, mm. lapsiperheköyhyyden, asunnottomuuden ja päihteiden käytön lisääntymisenä.

Leena Mämmi-Laukka

Toimialuejohtaja

Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS psykiatria

Leena.mammi-laukka@pohde.fi

+358 50 3950 339